

UČNA PRIPRAVA

JANČEK JEŽEK, SLOVENSKA LJUDSKA PRAVLJICA

Prpravila: Janika Škerl



Starost otrok: 3–6 let.

Učna tema: ljudska pravljica.

Učna enota: *Janček ježek*, slovenska ljudska pravljica.

Področje dejavnosti: jezik, književnost.

Cilji:

- Otrok posluša in doživlja pravljico *Janček ježek*.
- Otrok podkrepi razumevanje besednih informacij z vidnim, slušnim in kinestetičnim zaznavanjem.
- Otrok spozna pomen besedne zveze slovenska ljudska pravljica.
- Otrok zna poimenovati književne osebe.
- Ob podpori slikovnega gradiva in vprašanj zna obnoviti dogajanje v pravljici.
- Otrok spozna nove besede in s tem širi svoje besedišče slovenskega jezika.
- Otrok postavi ilustracije iz slikanice v pravi vrstni red.
- Otrok se uči samostojnega pripovedovanja s podporo Proppovih kart.
- Otrok prek dejavnosti s Proppovimi kartami spozna tipično strukturo ljudske pravljice.

Prostor: igralnica, bralni kotiček.

Metode dela: pripovedovanje, pogovor, poslušanje, demonstracija.

Oblike dela: skupna, skupinska.

Sredstva in pripomočki: čarobna palica, slikanica *Janček ježek*, povečane in plastificirane ilustracije iz slikanice na listih A4, ploske lutke na palicah (priloga 1), Proppove karte (priloga 2).

Literatura:

- Kordigel, M. in Jamnik, T. (1999). *Književna vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: DZS.
- Kranjc, S. in Saksida, I. (2001). Jezik. V L. Marjanovič Umek (ur.), *Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja.
- Propp, V. (2005). *Morfologija pravljice*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
- Škerl, J. (2018). *Izpeljava komunikacijskega modela posredovanja književnosti na podlagi analize pravljice po Proppovih funkcijah v vrtcu s slovenskim učnim jezikom v Italiji*. Diplomaska naloga. Koper: Univerza na Primorskem.

IZVEDBA DEJAVNOSTI

Dejavnost je načrtovana po korakih komunikacijskega modela posredovanja književnosti, ter prilagojena jezikovnim značilnostim otrok iz vrtcev v slovenskem učnem jeziku v Italiji.

UVODNA MOTIVACIJA

Otroke povabimo, da se usedejo v krog. Povemo jim, da jih bomo s čarobno palico spremenili v ježke. Izrečemo čarobne besede in otroke »spremenimo« v ježke. Otrokom pripovedujemo gibalno zgodbo: »Ježki se zjutraj zbudimo in globoko zazehamo. Nato si pretegnemo nožice in se skobacamo iz listja. S tačicami izpulimo vse listje, ki se nam je nabodlo na bodice. Ko smo pripravljeni, gremo na pot. Najprej hodimo po listju, nato pa pridemo do velike blatne luže in se komaj lahko premikamo. Ko se splazimo iz luže, moramo po špičastih kamnih priti do roba travnika. Končno lahko stečemo po travniku vse do gozda, kjer se udobno namestimo pod veliko drevo in v tišini poslušamo šelestenje listov.« Otroke spodbudimo, da z gibanjem ponazarjajo dogajanje zgodbe.

GLAVNI DEL

Napoved besedila: Ko otroci sedijo spet v krogu, jim pokažemo naslovnico slikanice in napovemo branje slovenske ljudske pravljice z naslovom *Janček ježek*.

Prvo branje besedila: Interpretativno beremo pravljico in sproti kažemo ilustracije iz slikanice.

Čustveni premor in izjava po branju: Slikanico odložimo, počakamo približno 6 sekund in sledi izjava (citat): »Ti si me rešila ježeve kože. Tebe vzamem za ženo in nobene druge.«

Izražanje doživetij: Počakamo, da otroci povedo svoje občutke o prebranem.

Drugo branje: Otrokom povemo, da bomo pravljico še enkrat prebrali. Interpretativno beremo pravljico in sproti kažemo povečane ilustracije dogajanja.

Pogovor po besedilu in izražanje doživetij: Otrokom postavimo sledeča vprašanja: »Kdo nastopa v pravljici? Kako se pravljica začne? Kaj se dogaja na tej sliki? Kaj se bo zgodilo potem? Kaj se je zgodilo prej?« Ob vsakem vprašanju otrokom pokažemo odgovarjajočo ilustracijo iz slikanice.

Tretje branje: Ob interpretativnem branju slikanice, zaigramo lutkovno predstavo s pomočjo ploskih lutk.

Izražanje doživetij: Počakamo, da otroci povedo svoje občutke o pravljici.

Četrto branje: Otroke razdelimo v skupine. Razdelimo jim ploske lutke, ki predstavljajo pravljичne junake. Vsaka skupina enkrat zaigra lutkovno predstavo ostalim otrokom. Medtem ko beremo besedilo, otroci premikajo lutke nad paravanom.

Pogovor po besedilu in izražanje doživetij: Otrokom postavimo sledeča vprašanja: »Kdo nastopa na začetku pravljice? Kaj reče mati Jančku? Kaj se potem zgodi z Jančkom? Kam gre ježek Janček? Koga sreča v gozdu? Grof se je izgubil. Ali mu ježek Janček pomaga? Kaj zahteva v zameno? Kaj se zgodi naslednjega dne? Zakaj je grof zaprl okno? Kako pride Janček ježek do okna? Kaj odgovorita prvi dve sestri, ko ju ježek vpraša, če bi ga poročili? Zakaj ga hoče tretja poročiti?«

Peto branje besedila: Otrokom pripovedujemo pravljico ob povečanih ilustracijah iz slikanice na listih formata A4. Spodbudimo jih, da dogajanje v pravljici gibalno uprizorijo. Na začetku pravljice se pretvarjamo, da mesimo kruh, nato se spremenimo v ježka in gremo po vseh štirih v gozd, ponazorimo grofove korake, ježkovo hojo do gradu, letenje petelina ter ples in objeme na poroki.

Pogovor po besedilu in izražanje doživetij: Otroke razdelimo v manjše skupine glede na njihovo starost. Otrokom ponudimo ilustracije iz slikanice in jim naročimo, naj jih postavijo v pravi vrstni red. Spodbudimo jih, da ob vsaki ilustraciji opišejo, kaj se na njej dogaja.

Šesto branje: Otrokom pripovedujemo pravljico in sprti kažemo ilustracije iz slikanice.

ZAKLJUČEK

Poglabljanje literarnoestetskega doživetja: Otroke razdelimo v starostno homogene skupine. Otroci prve skupine postavijo ilustracije iz slikanice v pravi vrstni red in ob tem povedo, kaj se dogaja na slikah. Otroci druge skupine se v bralnem kotičku urijo v samostojnem pripovedovanju pravljic s podporo Proppovih kart. Otroci tretje skupine se prosto igrajo v igralnici. Skupine se med sabo izmenjujejo, tako da vsi otroci izvedejo obe dejavnosti.

Priloga 1

Opis pripomočka – Ploske lutke na palicah

Izdelamo ploske lutke na palicah z junaki iz pravljice *Janček ježek*. Posamezne lutke predstavljajo funkcije in arhetipske vloge,* ki se pojavljajo v pravljici. Vsak komplet lutk naj vsebuje sledeče lutke:

- mamu in Jančka (funkcija – izhodiščno stanje);
- ježka (arhetipska vloga – junak);
- gospoda grofa (arhetipska vloga – darovalec);
- petelina (funkcija – premik na kraj namere);
- okno s tremi hčerkami;
- poroka med Jančkom in mlajšo sestro (funkciji – preobrazba, poroka).



*Več informacij o Proppovih funkcijah:

- Janika Škerl (2018). *Izpeljava komunikacijskega modela posredovanja književnosti na podlagi analize pravljice po Proppovih funkcijah v vrtcu s slovenskim učnim jezikom v Italiji*. Diplomski naloga. Koper: Univerza na Primorskem.
- Vladimir Propp (2005). *Morfologija pravljice*. Ljubljana: Studia Humanitatis.

Priloga 2

Opis pripomočka – Proppove karte

Samostojno izdelamo 18 kart, ki predstavljajo 18 Proppovih funkcij:* izhodiščno stanje, ločitev, prepoved, kršitev prepovedi, škodovanje ali manko, junakov odhod, srečanje z darovalcem, čarobno sredstvo, boj med junakom in škodovalcem, zmaga, vrnitev, prihod domov – zaznamovanje, lažni junak, težka naloga, naloga je rešena, prepoznavanje pravega junaka, razkrinkanje lažnega junaka in kaznovanje ter poroka. Poleg teh izdelamo še nekatere posebne karte. Prvi sta karti junaka, pri katerih imajo otroci možnost, da izberejo dečka, deklico, miško ali zajčka. Preostali dve sta karti darovalca, pri katerih imajo otroci možnost, da izbirajo med čarovnikom, medvedom, staro ženico in vilo. Izdelamo tudi karti škodljivca, ki otrokom ponujata izbiro med čarovnico, volkom, zmajem in grdim možem.

Igro s kartami izvedemo na tak način, da otroke spodbujamo k izmišljanju nove pravljice. Pri tem jih vodimo, jim ponudimo karte, jim damo možnosti, da izberejo junake, ter načine, kako se bodo le-ti odzvali v različnih pravljичnih situacijah. Otroci naj sami odločijo, kako poteka dogajanje v zgodbi.



*Več informacij o Proppovih funkcijah:

- Vladimir Propp (2005). *Morfologija pravljice*. Ljubljana: Studia Humanitatis.